

Influența mediului religios asupra motivației vocaționale a studenților teologi protestanți din Transilvania

Introducere	3
Clarificarea noțiunilor utilizate	8
1. Exemple prevalente ale narativelor de chemare din Vechiul Testament	12
1.1. Chemarea lui Moise (Ex 3,1-12)	12
1.2. Chemarea lui Samuel (1 Sam 3,1-21)	16
1.3. Chemarea lui Isaia (Is 6,1-8)	19
1.4. Chemarea lui Elisei (1Rg 19,19-21).....	25
1.5. Chemarea poporului Israel (Is 41,8-9; Os 11,1; Am 3,1-2).....	27
1.6. Chemarea lui Ieremia și Ezechiel (Ier 1,4-10; Ez 2,1 – 3,27)	30
Sumarul narativelor de chemare ale Vechiului Testament.....	32
2. Exemple prevalente ale narativelor de chemare din Noul Testament	35
2.1. Chemarea primilor ucenici (Simon, Andrei, Iacob, Ioan. Mc 1,16-20)	35
2.2. Chemarea celor doisprezece ucenici (Mc 3,13-19)	38
2.3. Chemarea ucenicilor în Evanghelia după Ioan (In 1,35-51).....	43
2.4. Chemarea Apostolului Pavel (Fap 9,1-19).....	48
2.5. Reflexiile Apostolului Pavel asupra propriei chemări (Gal 1,15-16 și Rom 1,1)	52
Sumarul narativelor de chemare ale Noului Testament	55
3. Teoriile motivației ale psihologiei cognitive.....	61
3.1. Introducere	61
3.2. Interacțiunea sentimentelor și a funcțiilor cognitive	66
3.3. Procese decizionale elementare.....	68
3.4. Procese decizionale complexe.....	72
Sumarul teoriilor motivației ale psihologiei cognitive	78
4. Verificarea ipotezelor primare prin intermediul colectării și analizei datelor.....	81
4.1. Pregătirea procesului de verificare	81
4.1.1. Întrebări formulate cu ajutorul analizării narativelor de chemare ale Vechiului Testament	81
4.1.2. Întrebări formulate cu ajutorul analizării narativelor de chemare ale Noului Testament ...	82
4.1.3. Întrebări formulate cu ajutorul analizării teoriilor motivației	83
4.1.4. Gruparea tematică a întrebărilor formulate.....	84
4.2. Prezentarea efectuării sondajului.....	86
4.3. Interpretarea datelor	87
4.3.1. Raporturi elementare între seturile de date colectate.....	87
4.3.2. Analiza chestionarelor cu programul statistic SPSS	90
4.4. Sinteza rezultatelor	96
5. Sumarul primului bloc al studiului.....	97

6. Formularea tematicii blocului al doilea al studiului.....	99
6.1. Obiectiv	102
6.2. Adăuune la definirea termenilor cheie ale cercetării	102
6.3. Structura blocului al doilea al studiului și prezentarea metodologiei aplicate	105
6.4. Considerente metodologice și teoretice ale modalității de conciliere ale domeniilor științifice utilizate	105
6.4.1. Ce este teologia practică?	108
6.4.2. Ce este cercetarea calitativă?	114
6.4.3. Teologia practică și metodologia cercetării calitative	119
7. Particularitățile congregației în contextul Noului Testament.....	124
7.1. Considerente metodologice	124
7.2. Texte Biblice caracteristice și preceptele lor.....	128
8. Contextul teoretic a analizei ecleziastice.....	141
8.1. Resurse	142
8.2. Structura exercitării puterii.....	146
8.3. Cultura congregației	149
8.3.1. Activitatea congregației	150
8.3.2. Mijloace mobile și fixe ale congregației.....	154
8.3.3. Limbajul și narativele congregației.....	155
9. Cercetare empirică.....	157
9.1. Introducere metodologică.....	157
9.2. Date de școlarizare	158
9.3. Analiza ecleziastică	162
9.4. Procedeeul efectuării interviurilor.....	170
9.5. Evaluarea congregațiilor și analiza narativelor	174
9.5.1. Resurse.....	175
9.5.2. Structura exercitării puterii	184
9.5.3. Cultura congregației.....	210
10. Sumarul celui de-al doilea bloc al studiului	244
Sumarul întregii teze	247
Bibliografie	253
Anexe	267
Anexa 1. Diagramele radiale ale totalizării răspunsurilor sondajul efectuat.....	267
Anexa 2. Lista totalizării răspunsurilor sondajului efectuat	276
Anexa 3. Chestionarul utilizat în efectuarea sondajului.....	279
Anexa 4. Tabelele analizelor efectuate prin intermediul programului statistic SPSS.....	282

Incursiunile anterioare în dezvoltarea identității pastorale generate de implicarea personală și de natură vocațională au rezultat în formularea unor ipoteze care au stat la baza elaborării prezentei teze. Într-o primă instanță am formulat presupunerea conformă căreia mediul social și cultural al enoriașilor are un efect măsurabil în ceea ce privește chemarea individuală către vocația pastorală. Teza de față și-a propus să verifice această ipoteză. Ne-am propus acest curs deoarece considerăm analizarea narativelor ca fiind metoda cea mai autentică în a revela relația dintre aspectele religiei și cele ale psihologiei în privința vocației studenților teologi. Am considerat și faptul că cercetările internaționale în această temă identifică cultura congregației, deci implicit mediul religios al enoriașilor ca fiind elementul cu cea mai mare importanță în influențarea deciziei de a urma o chemare bisericască. Frații noștri romano-catolici au inclus această considerație în catechismul lor cu mai bine de jumătate de secol în urmă astfel: ”Atunci, când observăm sursa vocației, întotdeauna simțim în fundal comunitatea, familia, congregația, școala, cu alte cuvinte mediul educației candidatului, apoi oamenii cu care s-a întâlnit pe acest drum. Aceste elemente i-au deschis orizonturile vieții, și l-au pregătit în totalitate pentru un serviciu în folosul umanității în spiritul prieteniei lui Iisus Hristos.” Cercetarea noastră își propune să dezvăluie contextul originii vocației studenților teologi protestanți din Transilvania.

În vederea realizării acestui proiect academic, am elaborat o secvență de cercetare în două etape. În primul bloc al studiului verificăm ipoteza conform căreia motivele biblice ale chemării apar în mod complementar cu factori motivaționali identificați de către psihologia cognitivă. Această verificare ne oferă la rândul ei o bază faptică pentru criteriul consistenței academice a celui de-al doilea bloc al studiului în care stabilim relația existentă între aspecte ale vieții congregaționale și narativele de chemare ale studenților.

Stabilim blocurile proiectului de cercetare în baza unei metodologii particulare detaliate în cadrul fiecărui capitol în parte, unde oferim o fundamentare teoretică fermă pentru fiecare decizie metodologică luată în cadrul procesului elaborării tezei.

Lucrarea începe cu o clarificare cu privire la noțiunile elementare utilizate în cadrul tezei, cum ar fi de exemplu conceptele chemării, al vocației și al motivației. Condiția de discipol în contextul Bibliei și cel contemporan necesită recunoașterea relației existente între trimis și cel care trimite, astfel începem cu analiza noțiunilor de chemare, și menire sau însărcinare. Cuvântul grec *καλέω* este identificat cu cel ebraic *קָרָא*, folosit în echivalență în limba latină ca *voco*, însemnând vocație sau chemare. Sensul primar este de a chema pe cineva cu voce tare. Sensul secundar este de a invita pe cineva undeva, sau pentru a efectua o acțiune anume, sau pentru a lua ceva în folosință. Sensul metaforic include invitarea unora la propovăduirea

evangheliei, și experimentarea binecuvântărilor cerești. Narativele biblice exemplifică cele trei nivele de interpretare ale noțiunii chemării. Teologii, mai ales cei aparținând curentelor protestante diferențiază între chemarea generală și cea specifică. Chemarea generală a Bibliei constă într-o posibilitate oferită tuturor fără excepție prin intermediul Evangheliei. Chemarea specifică este o decizie suverană a Domnului, ea fiind evenimentul sau procesul prin care individul ajunge în starea mântuirii.

Teza continuă cu prezentarea exemplilor prevalente ale narativelor de chemare din Vechiul și Noul Testament. Am efectuat un proces de analiză exegetică cu scopul găsirii motivelor cele mai frecvente din cadrul acestora. Fiecare capitol este urmat de un sumar, care colectează motivele identificate, pe care le redăm aici. Chemarea sau numirea în funcție a cuiva permite împlinirea intenției celui, care efectuează această chemare, după cum se evidențiază și în cazul narativei de chemare a lui Moise, Samuel, Isaia și poporul lui Israel. Acesta din urmă a primit chemare pentru a-L slăvi pe Domnul. Chemarea se evidențiază și într-o altă formă, în care individul devine un instrument al planului divin.

Narativa lui Moise ne-a exemplificat faptul că primul pas de apropiere este făcut de cel, care ne cheamă, iar răspunsul nostru este unul secundar în comparație cu fapta Domnului, care își alege trimișii pentru a îndeplini o sarcină de servitudine, una prin care puterea divină se manifestă împotriva elementelor, care încearcă să împiedice împlinirea împărăției creatorului. Cei care primesc o chemare în Vechiul Testament, realizează sfințenia evenimentului, și se pregătesc în conformitate. În procesul de purificare se schimbă în totalitate existența și modul de gândire a celui chemat. În momentul întâlnirii sanctității și slavei mărețe a lui Dumnezeu, individul își schimbă percepția de sine. Toate narativele analizate au evidențiat acest aspect. Isaia de exemplu se îmbogățește cu un nou tip de libertate, și primește o cunoaștere universală, prin intermediul căreia devine un instrument valoros cu un scop bine determinat. Narativa chemării lui Isaia este exemplul cel mai caracteristic a noțiunii chemării.

Proorocii au avut distincția de a auzi și a transmite cuvântul lui Dumnezeu, iar narativele de chemare ne arată că Domnul poate alege orice moment al zilei pentru a-i oferi cuiva o vocație. Slujitorii Domnului nu rămân singuri în supunerea lor, deoarece în timpul prezentării misiunii lor, Domnul își dezvăluie identitatea astfel creând contextul legitimității chemării. Această dezvăluire este urmată de promisiunea susținerii prin proximitatea continuă a lui Dumnezeu. Acest aspect de sprijin se evidențiază în narativele lui Moise, Samuel, Isaia, Ieremia, Ezechiel și chiar și în cazul chemării poporului lui Israel.

Servitutea poporului Israel este demarcată de reglementările legii mozaice, deoarece sluga aflându-se la cea mai joasă treaptă a societății, poate avea aceeași putere ca și stăpânul lui – cel puțin din punct de vedere al statutului social – pentru că în cazul în care cineva a adus o ofensă slugii, putea să se aștepte la repercusiuni din partea stăpânului. A deveni robul lui Dumnezeu înseamnă dobândirea unui statut special în care se asigură providență și o loialitate protectoare din partea Lui.

Aflăm din narativele prezentate că robii lui Dumnezeu sunt numiți și prietenii Lui, care Îl cunosc nu doar parțial ci într-o manieră apropiată, intimă. Narrativele Testamentului Vechi pot fi însumate ca fiind istorisiri ale chemării în care indivizi sau grupuri de persoane sunt investiți în funcții specifice bine definite.

În cadrul procesului de analiză al narativelor Noului Testament am identificat două duzini de motive generale referitoare la chemarea apostolilor. Iisus face un gest simbolic când în loc să invite nobilimea în rândul ucenicilor, el se întoarce către cei ostracizați și le oferă șansa de a-l urma. Acest gest se regăsește în numeroase texte ale evangheliilor, unde Iisus accentuează faptul că averile pământești nu influențează în niciun fel accesul cuiva la posibilitatea mântuirii, astfel apartenența la o clasă socială nu are efect exclusiv în privința uceniciei.

O diferență importantă între Iisus și rabinii contemporani este faptul că nu discipolii l-au ales pe Iisus, ci el i-a ales pe ei, pe când în cazul rabinilor, studenții dornici să accedă la un învățător, au făcut primul pas pentru a începe să-și urmeze profesorul. Iisus și-a chemat discipolii în mod autoritar pentru a le împărtăși viața și serviciul propriu.

Cunoașterea prealabilă a lui Iisus nu a fost o necesitate pentru a deveni discipolul lui. Astfel chemarea își poate lăsa rădăcini în viața celor, care au experimentat minunile Domnului, dar în aceeași măsură, evenimentul chemării este la fel de probabil și în cazul acelor persoane, care înainte nu au avut niciun contact cu prezența divină.

În narativa chemării lui Iacob și Ioan observăm cum aceștia lasă în urmă nu doar sursa lor sigură de venit, ci pe lângă renunțarea la traiul lor, ei se despărțesc de părinți și de tot ceea ce a însemnat contextul vieții lor anterioare. Prin urmarea lui Iisus, aceste persoane au acceptat să fie discipolii lui în întregime.

Analizând simbolistica elementelor geografice în chemarea apostolilor, am conchis, că evenimentul primirii vocației nu poate fi legată de un loc definit sau de un context existențial aparte.

Iisus a petrecut seara dinaintea chemării apostolilor în rugăciune, iar când și-a chemat discipolii, a avut trei scopuri bine definite: educarea discipolilor prin pildă, trimiterea lor pentru propovăduirea evangheliei, și încredințarea lor cu alungarea demonilor. Vocația este una cu scop determinat, similar exemplelor Vechiului Testament.

Primirea unui mandat din partea Domnului presupune o sarcină, îndeplinirea căreia este susținută de o pregătire, deoarece Iisus le oferă discipolilor baza misiunii lor, dar îi și întărește și îi pregătește pentru a depune mărturie în fața și în folosul altora. Ei primesc șansa să îndeplinească misiunea lor prin predici, prin vindecarea bolnavilor și alungarea spiritelor rele.

O importantă trăsătură importantă a narativelor din Evanghelia după Ioan este faptul că ele prezintă cum Ioan Botezătorul ajută alții să ajungă la a avea credință prin mărturisirea propriei credințe. Acest efect covârșitor copleșește apostolii, și se transmite de la unul la celălalt formând o schemă, care se poate identifica cu ușurință. Convingerea și credința unora, care este mărturisită în fața altora, îi apropie pe aceștia de calea credinței. Astfel observăm un alt model posibil al chemării, în care se evidențiază faptul că a beneficia de o vocație se poate îndeplini atât în mod direct cât și indirect. Un posibil mod de manifestare a chemării indirecte este întâmpinarea mărturiei apropiaților.

Evanghelia după Ioan ne prezintă o întrebare crucială a lui Iisus: "ce căutați?" Bultmann notează că această întrebare ar trebui să fie prima, pe care o aude cel care se apropie de Iisus. În cazul în care cineva se decide să îl urmeze pe Iisus din propria voință, și să ducă o viață sub egida serviciului aproapelui, trebuie să conștientizeze ce este de fapt ceea ce caută.

Una dintre cele mai interesante elemente ale chemării lui Petru este oferirea unui alt nume apostolului. În acest act simbolic se evidențiază puterea creatoare a lui Iisus, deoarece oferind un nou nume cuiva, Iisus creează în acesta toate cele necesare pentru îndeplinirea misiunii lui.

În Evanghelia după Marcu am constatat că Iisus îi cheamă pe cei de pe cele mai joase trepte ale societății, pe când în Evanghelia după Ioan observăm cum un cleric erudit îl mărturisește pe Iisus și se alătură discipolilor Lui. Astfel se evidențiază iarăși cum niciun sistem de categorii sociale nu poate îngreui sau direcționa alegerea lui Dumnezeu, care are libertate absolută în a-și exercita această dorință suverană de a oferi cuiva o vocație. Numire în funcție este urmată în fiecare instanță de o abilitare.

Narativa lui Saul evidențiază modul în care contextul educării și socializării poate deveni un atu pentru slujba făcută în favoarea Domnului. Toate efectele, care l-au format, fie ele grecești, evreiești, sau romane, l-au înzestrat cu abilități și competențe esențiale, care au fost

necesare misiunii lui. Moștenirea lui greacă l-a învățat să implementeze un mod de gândire critic și clar. Moralitatea lui a fost formată de efectul contextului evreu, iar datorită influențelor romane, a reușit să înțeleagă conexiunile globale cu ajutorul cărora a formulat marele plan al răspândirii creștinătății.

Dumnezeu este capabil să cheme pe oricine din orice context, chiar și dintr-o situație de disperare, deznădejde, sau realizarea propriei meschinării, ori drumuri păcătoase. Exemplul Apostolului Pavel ne arată modul în care un individ poate ajunge din starea negării Atotputernicului și cea a persecutării credincioșilor în cea a mărturisirii Domnului printre păgâni.

În procesul împlinirii vocației, identitatea celui, care efectuează chemarea este de o importanță capitală, deoarece pentru cei chemați, este necesară credința într-un adevăr, care este ferm și fără echivoc. Această experiență a certitudinii oferă împlinirea unei condiții prealabile necesare pentru buna îndeplinire a misiunii încredințate servitorului Domnului. În cazul lui Saul, vedem cum dezvăluirea identității lui Iisus, a celui care îl cheamă pe robul său, disipă orice dubii cu privire la legitimitatea vocației.

Cei care se înduplecă să participe la misiunea lui Iisus în lume, o vocație dată lor prin voința suverană a Domnului, a sanctității Sale nemărginite și harul Lui, o pot face cu foarte puține efecte dureroase. În exemplul Apostolului Pavel observăm cum un persecutor devine un slujitor extraordinar. Jean Calvin consideră că opoziția față de propria chemare îngreunează cu o mie de ori munca pe care suntem meniți să o facem.

Discipolii noi nu pot rămâne fără sprijin în vocația lor, iar exemplul statuat de Anania ne oferă un model pentru a deveni o biserică susținătoare și edificatoare, astfel oferind un suport real celor, care au nevoie de acesta.

Modul în care Apostolul Pavel reflectă asupra propriei chemări ne oferă posibilitatea realizării faptului că în acest proces de chemare și de asumare a rolului misionar, nu există o linearitate logică sau cronologică între noțiunile de elecție, chemare prin har, și numire în funcție. Astfel o cunoaștere anticipată a tuturor elementelor aferente misiunii noastre nu este necesară pentru a accepta o vocație pastorală. Exemplul narativei de chemare al Apostolului Pavel ne arată că acceptarea unei vocații include înțelegerea propriului rol în planul amplu al Domnului, și investirea tuturor resurselor personale pentru îndeplinirea misiunii noastre.

Capitolul al treilea oferă un conspect al teoriilor motivației formulate de către școlile psihologiei cognitive urmat de marcarea factorilor specifici, care prezintă echivalente

identificate în contextul biblic. Folosim aceste contrapiese pentru elaborarea unui chestionar operațional menit să contribuie la verificarea ipotezei formulate.

Diferitele curente în domeniul psihologiei au reușit să formuleze teorii prin care s-a dorit definirea motivației vocaționale. Drumul de la metodele incerte ale psihanaliticilor până la crearea abordării cognitive este unul lung și plin de încercări de conceptualizare cu privire la factorii, care influențează procesul decizional. În cadrul acestui capitol prin intermediul consultării lucrărilor științifice în domeniul teoriilor motivației am identificat faptul că procese cognitive pot ajuta la perceperea corectă a emoțiilor, totodată ele sunt capabile să contribuie la prelucrarea și chiar ușurarea presiunii exercitate de către procesele emoționale, dar excluderea totală a acestora este imposibilă. Utilizând ca bază lucrările lui Bernard Weiner asupra motivației umane, am analizat efectele emoțiilor asupra procesării cognitive a datelor, cât și o serie de alte efecte, printre care influența contextului social asupra proceselor simple de decizie. Teoriile motivației analizate includ dar nu se limitează la cea a disonanței cognitive, a raționalității limitate, a eliminării prin considerarea aspectelor prospective, și teoria gândirii subconștiente. Procesele decizionale complexe sunt prezentate prin intermediul unei metafore, în care într-o primă instanță omul este văzut ca și o mașinărie, apoi ca o ființă transcendentă. Abordarea mecanică a contribuit la formularea teoriilor psihanalitice, socio-biologice, cât și teoriile de drive și Gestalt. Abordarea capacității umane cu considerarea aspectelor transcendente a dat naștere teoriei expectanței și cea a atriburii.

Capitolul al patrulea prezintă procesul prelevării datelor și analizarea acestora. Am adunat un set de motive paralele cu echivalență în două contexte distincte, cel biblic și cel psihologic, după care am formulat enunțuri, care redau substanța motivelor identificate. Apoi am stabilit o scală de proximitate prin intermediul căreia respondenții pot marca preferințele cu privire la enunțurile formulate putând opta pentru motive biblice codate pe o parte și factori cognitivi pe partea opusă. Odată ce respondenții au completat chestionarul, am reușit să obținem date cuantificabile. Cu ajutorul interfeței de analiză statistică SPSS, am identificat corelațiile existente între elementele chestionarului. Astfel am reușit să dovedim că prima noastră ipoteză este corectă. Conform datelor noastre, motivele biblice ale chemării apar în mod complementar cu factori motivaționali identificați de către psihologia cognitivă, și nu există diferență semnificativă între seturile de date provenite de la studenții reformați și cei unitarieni. Prin acest proces de verificare am dovedit că există o bază științifică consistentă pentru elaborarea următorului bloc de cercetare din cadrul tezei.

Prezentăm aici cei mai importanți pași parcurși în acest proces. În baza motivelor identificate în contextul biblic și cel al psihologiei cognitive, le-am ordonat pe acestea tematic în următorul tabel.

MOTIVE IDENTIFICATE ÎN CONTEXTUL BIBLIC

- Preotul este instrumentul lui Dumnezeu
- Dumnezeu este cel, care a efectuat chemarea
- Studiile teologice sunt considerate o modalitate de vindecare a altora
- Se poate identifica influența exterioară asupra vocației
- Studiile teologice oferă acces la instrumente necesare slujirii Domnului, iar acestea rezultă în dezvoltarea competențelor proprii
- Vocația este rezultatul supunerii la efectele factorilor externi
- Odată cu acceptarea chemării se acceptă inerența experimentării vicisitudinilor
- Chemarea presupune acceptarea sacrificiilor, cum ar fi renunțarea la o profesie anterioară, familie, etc.
- Vocația este influențată de prieteni sau alți factori externi, iar candidatul se predă unei puteri mai înalte

MOTIVE IDENTIFICATE DE PSIHOLOGIA COGNITIVĂ

- Studiile teologice sunt un instrument al împlinirii scopurilor personale
- Vocația este rezultatul unei decizii personale
- Studenții aleg studiile teologice pentru a-și facilita propria vindecare
- Vocația este rezultatul conștiinței interioare
- Studiile teologice oferă acces la instrumente, care ajută dezvoltarea competențelor proprii, care apoi sunt aplicate în slujirea Domnului
- Vocația este rezultatul percepției efectelor factorilor interni
- Vocația este aleasă pentru evitarea experimentării trăirilor negative
- Acceptarea chemării presupune posibilitatea dezvoltării competențelor proprii și ale resurselor personale
- Vocația este influențată de prieteni sau alți factori externi, dar candidatul analizează în mod

- Experiențe din trecut ale candidatului contribuie la devenirea unui slujitor demn al Domnului, dar anturajul nu consideră aceste experiențe ca fiind utile
  - Există posibilitatea de opoziție față de chemare, dar aceasta se manifestă chiar și în pofida împotrivirii discipolului
  - O imagine clară asupra elementelor serviciului în chemarea Domnului se evidențiază doar în timpul derulării acestei vocații. (Pe de altă parte Dumnezeu poate oferi indicații clare asupra naturii serviciului în prealabil.)
  - Discipolul este pregătit să îndure suferință pentru îndeplinirea menirii sale stabilite de către Dumnezeu
  - Vocația preoțească este instrumentul unui scop mai larg
  - Acceptarea vocației nu consideră responsabilitate de adaptare la factori externi, deoarece consideră că supunerea la dorința lui Dumnezeu este primordială
- conștient experiența altora și își consideră decizia în lumina celor analizate.
  - Experiențe din trecut ale candidatului contribuie la devenirea unui slujitor demn al Domnului, iar anturajul consideră aceste experiențe ca fiind utile
  - Dacă există experiența chemării, opoziția nu se manifestă, deoarece acceptarea vocației a fost una conștientă
  - O imagine clară asupra elementelor serviciului în chemarea Domnului poate servi ca și impediment în acceptarea vocației. (Pe de altă parte discipolul poate utiliza euristica suficienței satisfăcătoare.)
  - Discipolul acceptă să îndure suferință pentru îndeplinirea menirii sale doar dacă scopul lui este stabilit de către el însuși
  - Vocația preoțească este un scop valoros în sine
  - Acceptarea conștientizată a vocației consideră responsabilitatea proprie față de contextul social cu privire la deciziile și efectele acestora. Această conștientizare acționează

ca și impediment în desfășurarea completă a liberului arbitru.

- Cunoașterea tuturor stagiilor desfășurării vocației nu a fost o condiție prealabilă a chemării
- Cunoașterea tuturor stagiilor desfășurării vocației este o condiție prealabilă a chemării

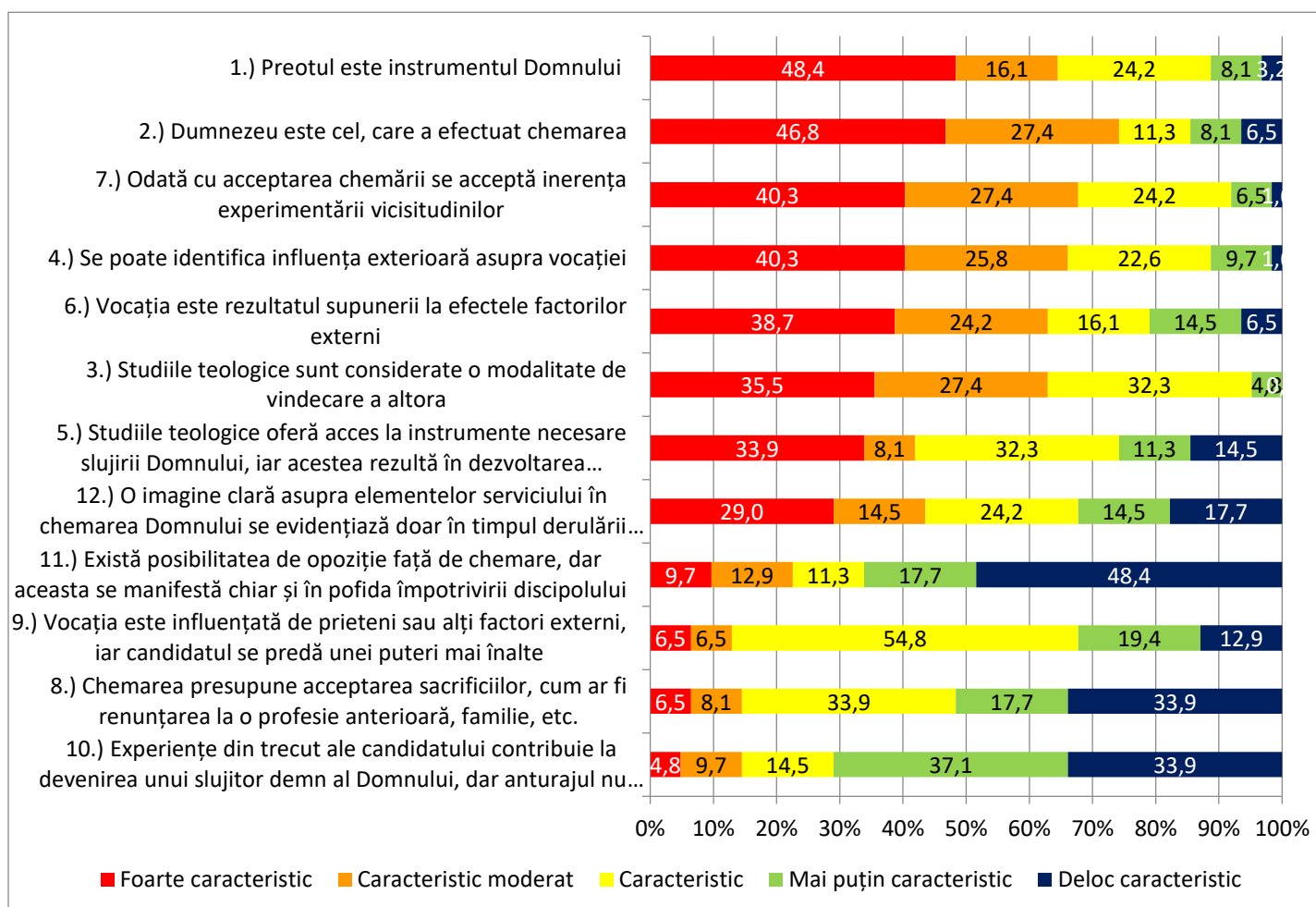
După alăturarea motivelor prezentate mai sus, am realizat un chestionar, care a fost completat de 62 de studenți teologi, dintre care 57 aparținând cultului reformat, și 5 cultului unitarian.

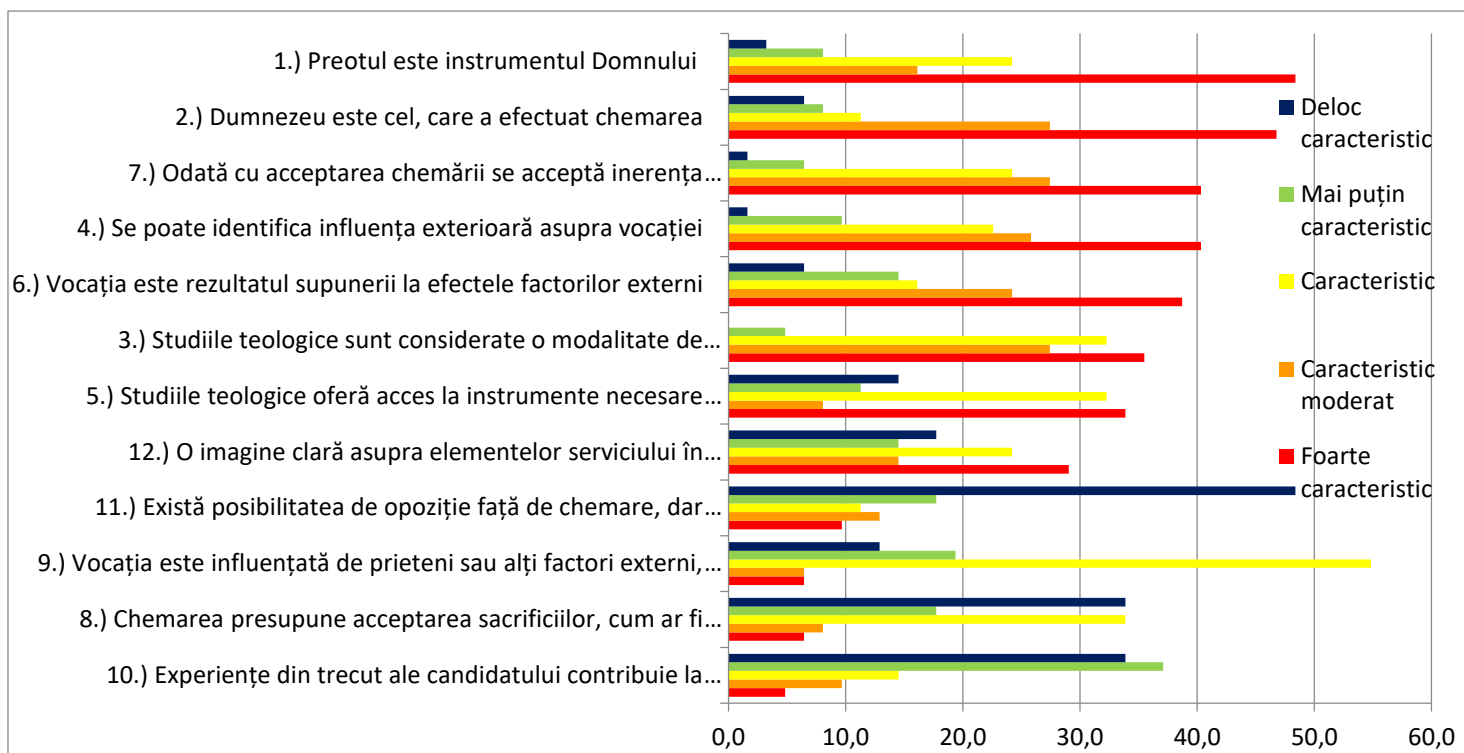
		Întrebarea 1	Întrebarea 2	Întrebarea 3	Întrebarea 4	Întrebarea 5	Întrebarea 6	Întrebarea 7	Întrebarea 8
		Preotul este instrumentul Domnului	Dumnezeu este cel, care a efectuat chemarea	Studiile teologice sunt considerate o modalitate de vindecare a altora	Se poate identifica influența exterioară asupra vocației	Studiile teologice oferă acces la instrumente necesare slujirii Domnului, iar acestea rezultă în dezvoltarea competențelor proprii	Vocația este rezultatul supunerii la efectele factorilor externi	Odată cu acceptarea chemării se acceptă inerența experimentării vicisitudinilor	Chemarea presupune acceptarea sacrificiilor, cum ar fi renunțarea la o profesie anterioară, familie, etc.
N	Valid	62	62	62	62	62	62	62	62
	Date lipsă	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mod	1	1	1	1	1	1	1	3a

		Întrebarea 9	Întrebarea 10	Întrebarea 11	Întrebarea 12	Întrebarea 13	Întrebarea 14	Întrebarea 15	Întrebarea 16
		Vocația este influențată de prieteni sau alți factori externi, iar candidatul se predă unei puteri mai înalte	Experiențe din trecut ale candidatului contribuie la devenirea unui slujitor demn al Domnului, dar anturajul nu consideră aceste experiențe ca fiind utile	Există posibilitatea de opoziție față de chemare, dar aceasta se manifestă chiar și în pofida împotrivrării discipolului	O imagine clară asupra elementelor serviciului în chemarea Domnului se evidențiază doar în timpul derulării acestei vocații.	Discipolul este pregătit să îndure suferință pentru îndeplinirea menirii sale stabilite de către Dumnezeu	Vocația preotească este instrumentul unui scop mai larg	Acceptarea vocației nu consideră responsabilitate de adaptare la factori externi, deoarece consideră că supunerea la dorința lui Dumnezeu este primordială	Cunoașterea tuturor stagiilor desfășurării vocației nu a fost o condiție prealabilă a chemării
N	Valid	62	62	62	62	62	62	62	62
	Date lipsă	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mod	3	4	5	1	1	1	3	2

Opțiunile de răspuns se desfășoară pe o scală cu valori între 1 și 5, unde 1 este ”foarte caracteristic” și 5 este ”deloc caracteristic”. În tabelele de mai sus observăm cum motivele identificate în contextul biblic sunt prevalente în majoritatea răspunsurilor. Am marcat aceste răspunsuri cu linii diagonale. Căsuțele formatate cu fundal negru prezintă răspunsuri în care se evidențiază preponderent motivele identificate de psihologia cognitivă. Analiza acestor răspunsuri ne arată că în majoritatea cazurilor vocația studenților este influențată de factori exteriori, cum ar fi influența anturajului sau confirmarea din partea comunității. Studenții sunt conștienți cu privire la contribuția experiențelor trecute la îndeplinirea vocației proprii. Din răspunsuri reiese și faptul că există posibilitatea de opoziție față de chemare, dar aceasta se manifestă chiar și în pofida împotrivirii discipolului iar acceptarea vocației nu consideră responsabilitate de adaptare la factori externi, deoarece consideră că supunerea la dorința lui Dumnezeu este primordială.

Analiza modului identificat al răspunsurilor în parte oferă niște concluzii, care sunt sprijinite și de către analiza frecvenței posibilităților de răspuns. În tabelurile de mai jos se evidențiază frecvența posibilităților de răspuns.

În tabelurile de mai sus observăm că în cazul studenților, care au participat la sondaj, motivele biblice apar de fiecare dată în mod complementar cu factori motivaționali identificați de psihologia cognitivă.

Dacă considerăm analiza dimensiunilor motivației, observăm, că în cazul în care motivele biblice nu apar în mod prevalent, se evidențiază o influență externă a mediului în care studentul a experimentat chemarea divină, cum ar fi efectul anturajului, al familiei, sau al contextului congregației.

În analizarea răspunsurilor am notat faptul că cele ale respondenților unitarieni prezintă o ușoară înclinare spre prevalența factorilor motivaționali psihologici. Pentru a verifica veridicitatea observației, am efectuat o analiză statistică comparativă a răspunsurilor oferite de grupurile studenților reformați și cei unitarieni.

Pentru a reuși să răspundem la această întrebare, am creat o nouă variabilă denumită SumTeo, în care am însumat toate motivele biblice. Valoarea variabilei este dată de valorile adunate ale răspunsurilor posibile. Astfel în cazul a 16 întrebări, cu posibilități de răspuns cu valori între 1 și 5, valoarea minimă a variabilei este 16, iar valoarea maximă este 80. O valoare de 16 înseamnă prevalența absolută a motivelor biblice, pe când valoarea 80 înseamnă prevalența absolută a factorilor motivaționali identificați de psihologia cognitivă. Valoarea

medie a variabilei este stabilită la 48, astfel toate răspunsurile cu valori mai mici denotă preponderența motivelor biblice, iar valorile mai mari denotă contrariul acesteia.

	Apartenența religioasă	N (Frecvență)	Mean (Valoare medie)	Std. Deviation (Deviere standard)	Std. Error Mean (Eroare standard medie)
SumTeo	Unitarieni	5	51,20	9,418	4,212
	Reformați	57	41,88	7,015	,929

Datele tabelului de mai sus arată că valoarea medie a răspunsurilor respondenților unitarieni este de 51,20, adică mai mare decât valoarea medie de 48 a variabilei, ceea ce înseamnă o înclinare mai mare spre factori motivaționali identificați și psihologia cognitivă. Valoarea medie a răspunsurilor respondenților reformați este de 41,48, adică mai mică decât valoarea medie de 48 a variabilei, ceea ce înseamnă o preponderență a factorilor motivaționali biblici. Diferențele dintre cele două grupuri se evidențiază cu ajutorul unui test-t. Cu ajutorul acestui test putem afla cu certitudine absolută dacă există sau nu o diferență semnificativă între cele două grupuri separate în baza apartenenței religioase.

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
SumTeo	Equal variances assumed	0.156	0.695	2.776	60	0.007	9.323	3.358	2.605	16.041
	Equal variances not assumed			2.161	4.398	0.091	9.323	4.313	-2.237	20.882

Testul de eșantion independent, rezultatele cărui sunt prezentate în tabelul de mai sus, confirmă faptul că nu există diferență semnificativă între răspunsurile oferite de studenții teologi aparținând cultului unitarian și răspunsul celor aparținând cultului reformat.

Capitolul al cincilea al tezei oferă o sinteză al primului bloc recapitulând șirul raționamentelor principale prezentate în teză. Am conclud că din grupul de participanți la

sondaj, care reprezintă două treimi al întregului colectiv de studenți din cadrul Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca, într-o proporție de 47% se evidențiază o propensiune către particularități biblice ale propriei vocații. 28% din studenți prezintă o inclinație către o vocație setată într-un cadru care însumează factorii motivaționali preponderent din contextul psihologiei cognitive. Elemente mixte ale motivației s-au evidențiat într-un sfert al eșantionului. Odată cu analizarea datelor prin intermediul interfeței programului de procesare statistică SPSS am identificat noi dimensiuni ale corelațiilor, care stau la baza prezentului studiu. Primul beneficiu al aplicării metodelor de cercetare socială într-o temă, care ține predominant de domeniul teologiei, este faptul că am reușit să verificăm ipoteza formulată prin intermediul datelor concrete. Al doilea beneficiu constă în faptul că am reușit să identificăm contextul comunității religioase ca factor de influență în cadrul motivației vocaționale. La rândul lui, această metodologie ne-a permis să fundamentăm continuarea celei de-a doua secvențe a cercetării.

Al șaselea capitol prezintă considerentele metodologice, care direcționează a doua secvență a studiului. Acesta include un model al procesului cercetării cu un obiectiv marcat clar, cât și o suplimentare a conceptelor cheie utilizate în proces. Acest capitol oferă o fundamentare teoretică a modalității de implementare a metodologiei cercetării calitative în cadrul teologiei practice.

Într-o primă instanță am asumat punctul de vedere ontologic al interacționismului simbolic pentru a ne ghida în procesul înțelegerii conceptului chemării și al vocației, deoarece o premisă importantă a studiului este recunoașterea faptului că agenții procesului interacțiunii sociale reformulează și recreează în repetate rânduri fenomenele sociale și interpretarea acestora. Acești agenți participă în mod dinamic în cadrul procesul percepției realității la interpretarea noțiunii chemării.

În vederea interpretării corecte a datelor adunate pentru confirmarea ipotezei, am formulat contextul epistemologic implementat în cadrul acestui proces. Astfel am ales să utilizăm interpretivismul, deoarece acesta consideră că nu este posibil să ne distanțăm de cunoașterea acumulată, și astfel există o relație între obiectul analizei și persoana, care efectuează cercetarea. În cadrul acestei teze este evident că participanții recunosc faptul că sunt o parte a lumii și al unui dialog continuu. Scopul nostru este de a participa la acest dialog într-o formă structurată astfel încât să reușim să adunăm date, care se pot interpreta și utiliza în verificarea ipotezei. Modul exact al implementării acestui proces este prezentat în secvența a doua a cercetării.

În cadrul acestei secvențe, care se clădește pe constatările primului bloc de cercetare, prezentăm relațiile, care există între vocația studenților teologi și contextul lor social, concentrându-ne mai exact pe influența culturii mediului religios în care participanții la interviu au experimentat chemarea.

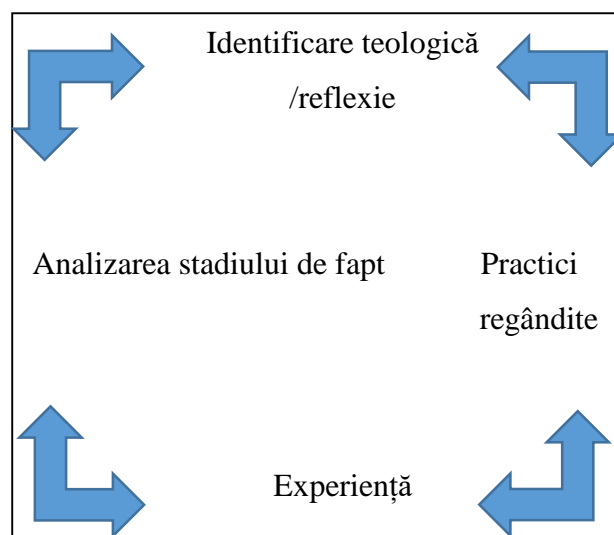
Pentru stabilirea modalității de implementare a metodologiei cercetării calitative în cadrul teologiei practice a fost nevoie de o scurtă incursiune în istoria dezvoltării metodologiei științelor sociale și cele ale teologiei practice. Astfel, după parcurgerea modificărilor din cadrul acestor domenii de studiu, am ajuns să identificăm scrierile lui Mowatt și Swinton ca fiind adecvate pentru analizarea acestei relații. Totodată după o abordare cronologică, am reușit să formulăm o definiție contemporană a teologiei practice, conform căreia teologia practică efectuează o reflexie teologică asupra practicilor Bisericii în procesul în care aceasta intră în dialog cu practicile consacrate ale lumii. Biserica intră în acest dialog oferindu-le membrilor posibilitatea de a participa în mod fidel în procesul de salvare împlinit de Dumnezeu în această lume pentru și în folosul umanității. Teologia practică își recunoaște rolul de analist a practicilor Bisericii cât și al propriului domeniu de studiu, implementând o practică ermeneutică a scepticismului. În cadrul tezei și noi am adoptat această apropiere ermeneutică, mai ales în analiza învățăturilor biblice, considerând că reflectarea asupra activităților consacrate ale congregației, ne poate oferi date valoroase cu privire la natura, scopurile și intențiile acesteia.

Prezentarea evoluției domeniului teologiei practice este urmat de o sinteză a dezvoltării domeniului cercetării calitative, în care am identificat cunoașterea idiografică ca fiind echivalentă cu cea nomotetică în privința validității datelor colectate. Cunoașterea idiografică presupune că putem preleva date unice din experiențe irepetabile, care sunt la fel de valoroase ca și cele de natură generală. Menirea cercetării calitative nu este nicidecum să ofere o explicație cu privire la funcționarea fundamentală a lumii astfel încât argumentele și aprecierile ei să fie valide în orice moment al timpului indiferent de cultura expunerii. Deopotrivă, scopul cercetării calitative este de a descrie realitatea într-o formă, care oferă celui interesat posibilitatea interpretării lumii într-un nou fel, în urmă înțelegerii căreia individul poate avea șansa de a-și adapta comportamentul. Descrierea, interpretarea, și înțelegerea sunt noțiuni fundamentale ale cercetării calitative. Considerăm că prin analizarea influenței mediului religios asupra motivației vocaționale a studenților teologi protestanți din Transilvania, putem oferi cititorilor o nouă modalitate de a interpreta lumea din jurul lor, și astfel de a realiza posibilitățile aferente identificării propriului mediu religios ca și factor în acceptarea vocației

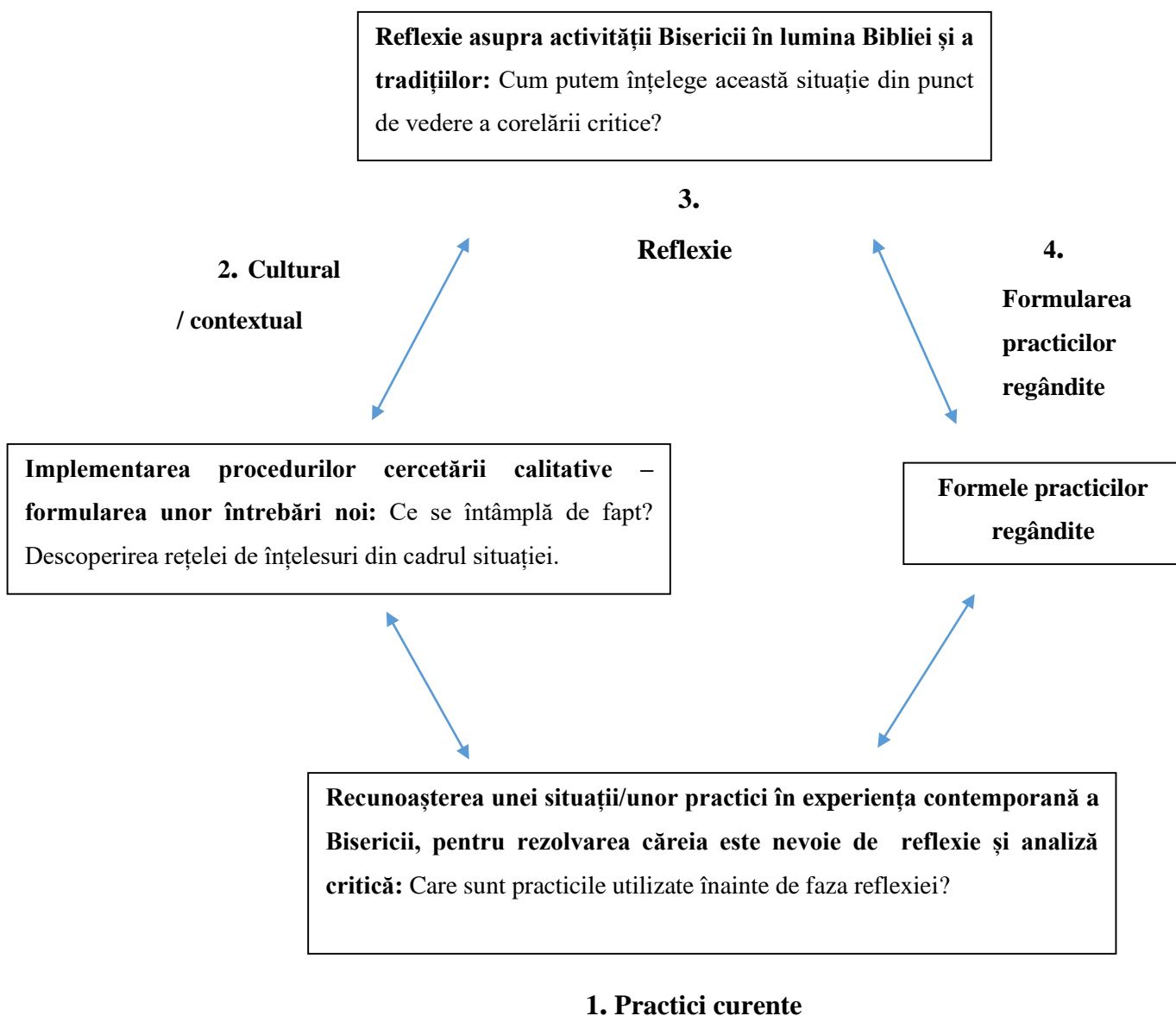
personale. Realitatea descrisă prin intermediul acestei cercetări calitative diferă în multe aspecte de normele dogmatice, dar astfel devine evidentă necesitatea aplicării metodologiei teologiei practice în reevaluarea practicilor bisericii contemporane. Cercetarea de față dorește să contribuie la această apreciere constantă în folosul întregii comunități creștine.

Fundamentarea teoretică a modalității de implementare a metodologiei cercetării calitative în cadrul teologiei practice ar fi incompletă fără prezentarea procesului de reflexie a acesteia din urmă și a relației, care există între cele două domenii. Teologii au încercat timp de decenii buni să creeze un model de corelare, prin care să prezinte modul în care experiențele personale se pot integra în tradiția creștină. Un obstacol semnificativ în calea acestor încercări este faptul că unele adevăruri teologice nu pot fi puse sub semnul întrebării. Acesta a însemnat că modelul a fost unul unilateral, care trebuia dezvoltat astfel încât să se deschidă posibilitatea dialogului constructiv. O primă încercare a fost făcută de Paul Tillich, urmat de Seward Hiltner, David Tracy și Stephen Pattison. Primele modele arată astfel:

În acest sistem teologia practică identifică o situație în cadrul exercițiului bisericii contemporane, și consideră că este necesară reflexia teologică asupra acestor exerciții. Apoi teologia practică analizează stadiul de fapt cu ajutorul resurselor de cunoștințe, de care dispune. Aici pot interveni metodele cercetării calitative pentru a identifica situațiile și trăirile participanților cât și conținuturile ascunse ale acestora. Datele colectate împreună cu toate provocările și contradicțiile lor, pot fi aduse într-un dialog constructiv cu Sfânta Scriptură și elemente ale tradiției. Din acest dialog se nasc practici regândite, care influențează experiența viitorilor participanți, astfel contribuind la o dezvoltare echilibrată.

În acest punct ne întâlnim cu o problemă semnificativă. Îndată ce științele sociale pun la îndoială sau își exprimă rezerve față de adevăruri dezvăluite de către Dumnezeu în decursul istoriei, din punct de vedere teologic ajungem la un impas, neputând accepta implementarea unor astfel de metode. Această tensiune este disipată de Deborah van Deusen Hunsinger, care propune ca relația celor două domenii să fie guvernată de niște criterii, care sunt similare relației dintre natura umană și cea divină a lui Iisus Hristos. Mai exact această relație este posibilă prin următoarele patru caracteristici: diferențiere insolubilă; unitate inseparabilă; organizare indivizibilă; prioritatea domeniului teologiei. Astfel este posibilă crearea și aplicarea unui model de corelare critică.

Mowatt și Swinton propun ca teologia practică să utilizeze metodele cercetării calitative în procesul în care dorește să se asigure că practicile creștine sunt în concordanță cu evenimentul epifaniei Domnului. Aceste revelații ar trebui să ghideze toate practicile creștinătății. Ca teologia practică să poată participa în acest proces, sunt necesare următoarele: ospitalitate (întâmpinare, asimilare), conversie, loialitate critică.

Teologia practică acceptă metodele cercetării calitative într-un mod ospitalier astfel încât doctrinele proprii să nu sufere din asta. Metodele cercetării calitative trec prin procesul conversiei, care înseamnă că cercetarea calitativă acceptă unele adevăruri ale teologiei pentru a putea funcționa în acest context. Loialitatea critică înseamnă că cercetarea calitativă acceptă natura și menirea divină a Bibliei, dar consideră cu seriozitate natura interpretativă a percepției umane. Diagrama de mai sus prezintă aplicarea acestor aspecte prezentate.

Aplicăm acest model în cadrul cercetării noastre în felul următor: în primă instanță identificăm o practică contemporană, care în cazul nostru se manifestă în elementele culturii congregației, și în efectul acestora asupra motivației vocaționale a studenților teologi protestanți din Transilvania. În faza a doua implementăm procedurile cercetării calitative pentru a înțelege contextul obiectului analizat din punct de vedere al teologiei. Al treilea pas al aplicării modelului constă în formularea constatărilor, care pot fi folositoare în formarea contextului procesului analizat. Prin această metodă putem transfera cunoștințele dobândite prin elaborarea tezei în practica bisericii noastre, astfel dorind să contribuim la dezvoltarea capitalului uman și a comunității slujitoare.

Capitolul al șaptelea prezintă normele formulate în învățăturile Noului Testament referitoare la viața comunității religioase, a congregației. În limitarea analizei la contextul Noului Testament ne bazăm pe argumentarea lui Gerhard von Rad și Rudolf Bultmann, conform căreia ebraicul קְהֵלָה , echivalentul termenului ἐκκλησία , desemnând o comunitate, biserică sau congregație, este un termen cu o determinare temporală și spațială specifică. În acest sens prezentarea comunității evreiești cu toate prescripțiile, care guvernează existența acestora, nu ar avea un folos tangibil în încercarea noastră de a găsi puncte de reper pentru studiul organizării congregațiilor creștine contemporane. Prin urmare regulile enumerate în Noul Testament oferă un standard pentru ghidarea interacțiunilor între membrii congregației, cât și pentru comunitatea religioasă în sine. Dacă toate comunitățile religioase s-ar organiza cu respectarea acestor protocoale, procesul de lucru al teologiei practice s-ar găsi fără niciun obiect al studiului. Mai exact ne referim la subiectul problemelor de conduită ale membrilor comunității și chestiunile vieții congregației, care trebuie identificate și examinate din

perspectiva învățării biblice cu scopul de a atinge un stadiu de congruență între menirea originală al acestora și stadiul de fapt, în care se află.

Capitolul al optulea este ultima parte teoretică al celui de-al doilea bloc din secvența de cercetare, care oferă un context pentru analiza ecleziastică în baza studiilor lui Nancy Ammerman, care la rândul ei se concentrează asupra resurselor comunității religioase, asupra structurii de autoritate implementate, cât și asupra culturii congregației, care se compune din activități, obiecte, limbă și narativă comună.

A doua ipoteză a studiului afirmă că elemente ale mediului religios al individului produc efecte semnificative asupra motivației vocaționale a studenților teologi protestanți, și că aceste influențe se îmbină în narativele personale. În cadrul tezei am identificat aceste elemente cu ajutorul metodelor de cercetare calitativă prezentate în următorul capitol.

În al nouălea capitol elaborăm modul în care am efectuat cercetarea empirică. În perioada 2007-2016 s-au înscris la cursurile Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca un număr total de 280 de studenți, dintre care 216 reformați, 50 unitarieni și 14 din partea Bisericii Evanghelice-Lutherane. Pentru a calcula numărul relativ al studenților la mărimea congregației de origine cât și la numărul total al unității administrativ-teritoriale de proveniență al acestora, am utilizat datele Institutului Național de Statistică, pe care le-am corelat cu datele din rapoartele anuale ale preoților, care sunt evidențe publice păstrate în arhivele protopopiatelor în cauză. În urma unei selecții cu ajutorul unui generator de randomizare, am efectuat evaluarea preliminară a congregațiilor, și am obținut acordul acestora de a participa la acest proiect de cercetare.

Analiza ecleziastică are la bază două surse importante de informații. Prima sursă o reprezintă datele prezentate în rapoartele anuale ale preoților congregației verificate de adunarea generală a congregațiilor și vizate de protopopiatul competent. A doua sursă o constituie interviurile cu preoții și conducătorii laici ai congregațiilor. Astfel am obținut o dublă verificare a datelor analizei ecleziastice. Acesta a fost urmată de interviurile cu studenții proveniți din congregațiile respective. În cadrul interviurilor am oferit studenților posibilitatea de a-și expune narativele de chemare, apoi am folosit posibilitățile interviului semi-structurat pentru a identifica mai adânc conexiunile existente în spatele evidențelor din cadrul narativelor. După efectuarea interviurilor, am parcurs procedura de analiză prin codarea enunțurilor și clasificarea acestora în jurul temelor folosite în examinarea ecleziastică.

În baza celor prezentate mai sus cu privire la metodologia aplicată în elaborarea tezei cât și susținerea valorii echivalente a cunoașterii idiografice și a celei nomotetice, am argumentat cum generalizarea concluziilor în cazul rezultatelor obținute în felul acesta, nu este posibilă. Tabelul prezentat mai jos nu servește scopul generalizării, ci este o totalizare a constatărilor în urma efectuării analizei narativelor. Comunicăm această însumare pentru a oferi o imagine generală a stadiului de fapt în momentul efectuării cercetării.

Temă	Congregație	Student	Constatare
Resurse	A	A1	0 (nu se poate dovedi corelație)
	B	B1	1 (efectul este evident)
	C	C1	1
		C2	1
	D	D1	1
		D2	1
		D3	1
	E	E1	1/0 (nu prezintă evidență totală)
		E2	0
E3		0	
Structura de autoritate	A	A1	0
	B	B1	1
	C	C1	1
		C2	1
	D	D1	1
		D2	1
		D3	1
	E	E1	1
		E2	0
E3		1	
Cultura congragației	A	A1	0
	B	B1	1
	C	C1	1/0
		C2	1
	D	D1	1
		D2	1
		D3	1
	E	E1	1
		E2	0
E3		0	

Ultimul capitol însumează al doilea bloc din secvența de cercetare a studiului și conține rezultatele în baza cărora a doua ipoteză se dovedește a fi valabilă și verificată.

Concludem teza cu cuvintele Psalmului 127: ”Dacă nu zidește Domnul o casă, degeaba lucrează cei ce o zidesc”. Credem cu desăvârșire că munca depusă în elaborarea acestei teze poate contribui la înțelegerea rolului nostru și a responsabilității noastre individuale în Biserica Domnului. Dorim ca această teză să fie de folos tuturor cititorilor, astfel încât aceștia să reușească să-și recunoască menirea unică, și să găsească congruență în toate cele ale inimii, ale sufletului și minții. Ne rugăm ca Dumnezeu în iubirea și înțelepciunea Lui nemărginită să ofere harul susținerii și prezenței edificatoare tuturor celor, care depun eforturi și muncesc pentru slava Lui. Soli Deo Gloria!

Cuvinte cheie: vocație, chemare, motivație, cognitiv, congregație, narativă, protestant